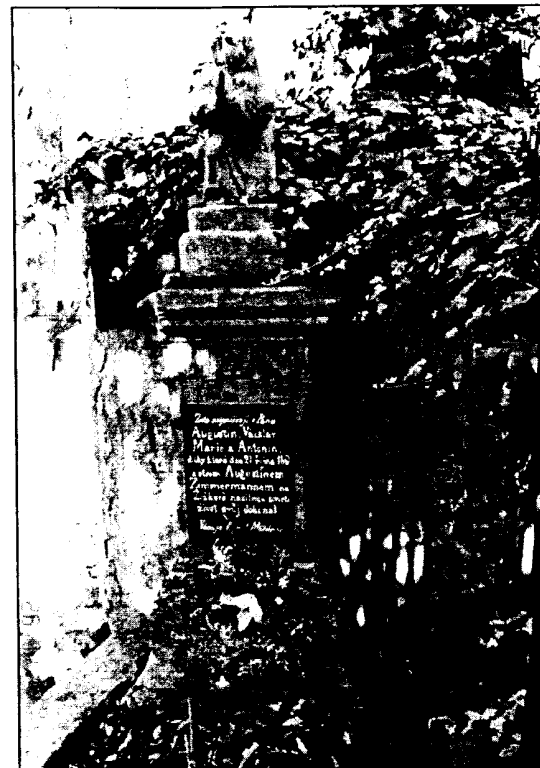

Žižkovské listy

Čtvrtletník Klubu přátel Žižkova

Číslo 34, červen 2007

Věčnost panuje nad zemí a nad stromy
hraje si s lidmi a růžemi a s atomy.

Dá vyschnout srdci s vyschnout řece,
pouště a propasti zaplaví mořem,
jí patří kmen topolu i stonek koniklece,
žíví se tvořením, rozkoší, hořem.

Rodí a zabíjí a kácí do prachu,
vesmíry životů a smrtí už zřela,
je živa z konců a je živa ze strachu,
by jednou snad sama neumřela.

Olga Scheinpflugová

Pátrání po dětech Augustina Zimmermanna

Na III. Olšanském hřbitově, v 9. oddělení u cesty, která je rovnoběžná s ulicí Jičínskou, se nachází místo, kam byly pohřbeny děti Augustina Zimmermanna.

Informace k události, která se stala v 19. století, byla napsána na tabulce, umístěné nad jejich hrobem. V současné době je text na poškozené tabulce o rozměrech cca 27x33 cm zcela nečitelný. Jeroným Lány v publikaci „Olšanské hřbitovy“, rok vydání 1991, cituje text, který zněl:

„Zde odpočívají v Pánu Augustin a Václav, Maria a Antonín děti, které dne 27. října 1861 s otcem Augustinem Zimmermannem na Žižkově násilnou smrtí život svůj dokonali.“

Autor vysvětluje, že nešťastný dělník Augustin Zimmermann po obdržení soudní vypoovědi z bytu ze zoufalství zavraždil 27. října 1861 své děti, chlapce ve věku 7,5 a 1 rok a čtyřleté děvčátko. Sám pak spáchal sebevraždu.

Znění textu bylo přesně přepsáno do čela náhrobního kamene, který zakoupil Karel Möldner. Jak vysvětluje Alois Vanoušek, m.j. člen spolku Svatobor, Karel Möldner byl kameníkem a nebyl příbuzným rodiny. Pouze měl s dětmi soucit. Klečícího andělíčka se sepjatýma ručičkami na náhrobku zaplatila a darovala obec Žižkov.

I když k události došlo skoro před 150 lety na vrchu Žižkově (vrchu Vítkově), byla jsem také ořesena z pomyšlení, co se asi nic netušícím dětem mělo přihodit na vycházce s tatínkem, ze které se už nikdy neměly vrátit. Chtěla jsem vědět víc o dětech a jejich rodičích. Domnívám se, že se najdou lidé, které bude zajímat, kde se nacházel nebo ještě nachází dům, ve kterém děti bydlely, kde byla ulice ve které si hrávaly a vůbec co nejvíc podrobností, které se k nim vztahují.

První informace jsem našla v novinách té doby. Ostatní údaje byly postupně získávány z matrik, dříve označovaných jako knihy, které vedly určené farní kostely. Další informace, týkající se rodiny Augustina

Zimmermanna byly pořízeny z úředních listin, jakými byla např. přihláška k pobytu, zápisy a korespondence vztahující se k vyšetřování smrtelné události mezi úřady. Chtěla bych podotknout, že i v úředním dokladu a jedné z knih zemřelých, byly zjištěny chybně zapsané údaje. Tato zjištění výsledkem neovlivnily, ale existují.

Německy psané noviny Bohemia ze dne 29. 10. 1861 uvedly, že „...jejich otec, obchodník s moukou (Mehlhändler) pocházející z Cikánského náměstí, dostal výpověď z bytu...“

Deník Čas z téhož dne upřesnil bydliště a místo činu ve smyslu, že „...smutný tento čin jest, jak již bylo praveno na Žižkově a to za zdí, jenž se za známým letohrádkem na Žižkově táhne. Zimmermann byl ženat za vdovu, jenž jedno dítě již v prvním manželství měla. Toto však nebylo mezi zavražděnými.“ Národní listy napsaly informace o bydlišti rodiny, čísla domu i to, že nejstarší chlapec navštěvoval II. třídu Hlavní školy při kostele Sv. Jakuba na Starém Městě. Poslední informace byly nejcennější.

V Národním archivu v Praze jsem získala kopii policejní přihlášky k pobytu Augustina Zimmermanna z doby, která se týkala mého pátrání. Zde je uvedeno, že měl poslední bydliště v domě č. 182/V na Josefově. V bývalém Židovském městě. Dům se nacházel v Cikánské ulici, v její severní části. (Správné pojmenování ulice mělo být Cikánova, ale lidé tak ulici říkali a ve starých plánech Prahy je také tak nazývána.) Jednalo se o veliký rohový dvojdom, na jehož dvorní stranu se můžeme podívat na fotografii v publikaci Hany Volavkové „Židovské město pražské“. Pan prof. Ruth tuto ulici ve své slavné Královské kronice Prahy nazývá „ohavnou“ a docela se těší z pomyšlení, že nejhorší část této ulice zanikne při plánované demolicí tohoto území.

Maminka dětí se jmenovala Franciska (Františka) a otec Augustin. Jak napsaly shora uvedené noviny, byla vdovou

a z předchozího manželství měla jednoho chlapce (v době tragédie mu bylo deset let).

První svatbu měla paní Františka v kostele Sv. Rocha v Olšanech dne 18. srpna 1850. Zápis v knize sňatků je velmi stručný a dá se tvrdit, že zapisovatelem nebyl ani dokončen. Ženich se jmenoval Martin Sýkora (v jiných materiálech se uvádí i Sikora). Pocházel z Nedvězí, hejtmanství a správního soudu Benešovského a byl mlynářským tovaryšem. V době sňatku měl 58 let, byl katolického vyznání a jako bydliště uvedl dům č. 180, Karolinh (Karlín). Jeho otec se jmenoval Johann, byl mlynářem, matka Ludmila, rozená Šrámková.

Nevěsta Františka Riedlová, narozena v Praze, byla dcerou Theresie, rozené Riedlové, katolického vyznání, stáří 30 let. Zde zápis končí.

Z tohoto manželského svazku se dne 2. 2. 1851 narodil chlapec, který dostal jméno Franz (František). Manželství netrvalo dlouho. Martin Sýkora zemřel 12. 8. 1851 v nemocnici u Milosrdných bratří na Františku na následky fraktury hrudní kosti (Brustbeinschaft).

Manželství, ve kterém se narodily hledané děti Augustina Zimmermanna a paní Františky Sýkorové, vdovy po Martinu Sýkorovi, bylo uzavřeno dne 28. 8. 1853 v kostele Sv. Haštala na Starém Městě. Zápis v této matrice je podrobnější.

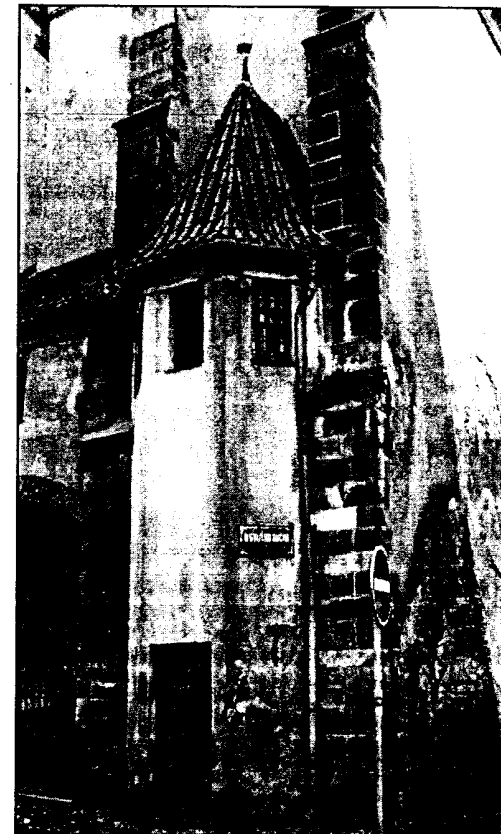
Augustin Zimmermann se narodil dne 25. 6. 1818 v Bílé Vodě ve Vodochodské oblasti a povoláním byl mlynářským pomocníkem. V době sňatku měl 35 let, byl katolického vyznání. Jako bydliště uvedl dům č. 794/I. Otec se jmenoval Václav, byl občanem Bílé Vody, jméno matky Theresie. Oba pocházeli z Bílé Vody.

Paní Františka se narodila dne 2. 2. 1820 v Praze, v domě č. 136/I. Byla dcerou Theresie Riedlové a otce Františka Riedla, horníka, narozeného v Schönfeldu. Byla katolického vyznání a v době druhého sňatku měla 33 let.

Po svatbě, konkrétně 22. 12. 1854 se stal Augustin Zimmermann poručníkem tehdy 3letému nevlastnímu synkovi Františku Sýkorovi, jak dokládá spis c.k. soudu Starého Města pražského ze dne 22. prosince 1854.

První děčko, které se manželům narodilo 30. června 1854 na Starém Městě v domě č. 808/I, dostalo jméno Augustin. Chlapeček byl pokřtěn v kostele Sv. Haštala dne 2. července 1854.

Druhé děčko, chlapeček Václav se narodil 10. března 1856 v domě č. 885/I na Starém Městě a pokřtěn byl v kostele Sv. Ducha dne 13. 3. 1856.

Kostel sv. Ducha na Starém Městě v Praze, ve kterém byli pokřtěni Vašík, Maruška a Toník Zimmermanovi.

Třetí děcko, holčička Maria se narodila dne 6. prosince 1857, také v domě č. 885 I na Starém Městě a pokřtěná byla v kostele Sv. Ducha dne 8. 12. 1857.

Čtvrtý ze sourozenců, chlapeček Antonín se narodil dne 9. listopadu 1860 v domě č. 182/V v Josefově. Pokřtěný byl v kostele Sv. Ducha dne 11. 11. 1860.

Z policejní přihlášky, která byla k dispozici vyplývá, že se do domu č. 182/V v Josefově přihlásil Augustin Zimmermann v roce 1860. Den a měsíc v příslušné kolonce uveden není.

Z dostupných materiálů, jak ostatně dokládají zápisy v knihách narozených vyplývá, že rodina měnila bydliště. Vždy se ale pohybovala v blízkosti vltavského břehu. Pravděpodobně tak bylo z profesních důvodů, protože v té době se u řeky nacházelo mnoho mlýnů, které zpracovávaly obilí. Dá se předpokládat, že v této nevlídné části Prahy, mezi Josefovem a Starým Městem, bylo podstatně levnější bydlení.

Osudný den 27. října byla neděle. V pondělí 28. října našla žena hlídače železnice těla všech pěti zemřelých v prohlubíně zdi u bývalé Hrabovy zahrady za altánem na vrchu Žižkově.

Noviny s datem 29. 10. 1861 psaly, že ráno toho dne otec s dětmi odešel z domu, jiné tvrdily, že odešel odpoledne. Autoři článků popisují různým způsobem pravděpodobný průběh události a její výsledek. Shodly se v informaci, že se na místě činu našly mj. dvě lahve od vína a končí sdělením: „Praví se, že do těch lahví koupil vína, jímž děti omámil a snad uspal, což však není jisto. Za příčinu tak hrozného skutku udává lid peněžitě nesnáze a že se měl stěhovat a pražádný byt dostati nemůže. Zavražďený sedmiletý chlapec navštěvoval druhou třídu Hlavní školy staroměstské u Sv. Jakuba.“

Rozdílný byl závěr týkající se chování A. Zimmermanna. Jedny noviny psaly, že „...v minulých dnech pozorovati prý bylo na něm velikou těžkomyslnost,“ jiné „...že nebylo na něm nic neobyčejného pozorovati.“

V knize zemřelých kostela sv. Apolináře

je v příslušných kolonkách u každého děcka, kromě jeho jména a stáří stejná odvolávka na soudní pitevní zprávu. Konstatuje se, že k úmrtí došlo následkem vykrvácení z tepen na rukách, které provedl všem vlastní otec Augustin Zimmermann. Téměř shodně je zapsána příčina smrti i u otce. Věk otce je zde uveden číslicí 40, správně mělo být 43. Datum pohřbu je u všech pěti zemřelých uvedeno stejně, tedy 31. 10. 1861, místo pohřebni: Wolšany.

Obyvatelé Prahy byli událostí otřeseni a přitom se o ni velmi zajímali. Téměř denně byly v novinách zmiňovány i malé informace, týkající se zemřelých. Nevíme, z jakého důvodu byl stanovený den pohřbu z 31. 10. odložen. Národní listy ze soboty 2. 11. 1861 napsaly mj. že „...pohřeb dětí se konal v pátek 1. listopadu 1861 v odpoledních hodinách za účasti mnoha tisíc osob, které doprovodily nešťastné oběti tyto ku hřbitovu... Kolem vozu šli ve dvou řadách malí hoši, kteří nesli rozžaté svíce a za vozem čtyry bíle ustrojené družičky nesoucí na poduštičkách čtyry věnce. J.V. císař Ferdinand Dobrotivý věnoval značnou sumu na vystrojení pěkného pohřbu. Na Wolšanském svatém poli byly veškeré děti v jeden hrob pochovány. Při lékařském prohlížení těla otce těchto dítek seznalo se, že ubohý otec na mysli pomaten byl, jelikož se cizích částek v mozku našlo.“ O tom, jak bylo naloženo s tělem Augustina Zimmermanna se noviny nezmínily.

Paní Františka Zimmermannová přežila svoje čtyři děti a manžela o celých deset let. Policejní protokol a další listiny, které se týkaly vyšetřování smrtelné události s paní Zimmermannovou a nejbližšími příbuznými, uváděly vždy jako řádné bydliště zemřelého dům č. 182/V.

Pozůstalostní řízení za účasti svědků probíhalo již 8. listopadu 1861. Ze záznamů se dovídáme, že Augustin Zimmermann měl bratra Václava (Wenzel), který pocházel z Vodochodské oblasti a sestru Terezu (Theresia), provdanou Matuchovou z Turska u Smíchova (Smíchovské oblasti). Podle vy-

řádění Františky Zimmermannové se majetek manžela skládal z částečně výnosných a částečně nevýnosných Sonderungen (?) v přibližné výši 300 F (zlatých).

Zemský trestní soud v Praze předal vdově věci, které se našly u zemřelého manžela, a které zajistila policie. Jednalo se o jednu dýmku, peněženku s hotovostí 1 F 33 % (1 zlatý a 33 krejcarů), břitvu a prázdnou lahvičku. Zajímavým zjištěním bylo bydliště nevlastního synka Františka Sýkory, který měl bydlet v domě č. 903 I, nedaleko kostela sv. Ducha.

Prostřednictvím policejního ředitelství v Karlíně (Karolinenthal) žádala paní Františka v listopadu 1861 o vydání domovského listu pro pobyt v Praze. Ze žádosti se dovídáme, že paní měla v době této žádosti 41 let, byla katolického vyznání, střední postavy, měla černé vlasy a modré oči, bez zvláštního znamení. Mluvila česky a německy. Uměla se čitelně podepsat. V žádosti bylo uvedeno, aby při vydání povolení byl laskavě prominut požadovaný poplatek za kolek ve výši 15 nových krejcarů rakouské měny. Jako bydliště po ztrátě rodiny uvedla dům č. 876 I, což byl dům v severní části Jánského náměstí. Žádosti bylo vyhověno již v prosinci 1861.

Ze shora uvedené přihlášky k pobytu vyplývá, že paní Zimmermannová do své smrti změnila celkem šestkrát bydliště. Ze Starého Města se v roce 1866 odstěhovala na Nové Město a s úřadavě bydlela v nynějších ulicích Ječná, Sokolská, Vyšehradská, na Karlově náměstí a opět v ulici Vyšehradské.

V knize zemřelých, kterou vedl farní kostel Sv. Apolináře, je uvedeno, že v domě č. 499 II dne 6. 9. 1871 zemřela Františka Zimmermannová, vdova po nádeníkoví. Byla katolického vyznání, věk 52 let a jako příčina úmrtí je uvedena plicní tuberkulóza. Pohřbena měla být dne 9. 9. 1871 na hřbitově Wolšany. Dá se předpokládat, že nemocná paní zemřela v domě, který býval součástí Všeobecné nemocnice na Novém Městě. (Policejní záznam na přihlášce k pobytu paní Zimmermannové uvádí datum úmrtí takto:

„ + 7 9 871“ Tímto údajem zápisy končí.) Z prostudovaných materiálů se nezjistilo, čím se paní Zimmermannová po ovdovění a rozpadu rodiny živila. Žádný spis a úřední zápis neuvádí jaké měla povolání. V zápisech té doby je u žen uvedeno pouze např.: vdova po manželovi – jeho celé jméno a jeho profese. V knize sňatků je pouze informace o věku a náboženství nevěsty a to, že je dcera toho kterého otce a matky. Víc nic.

Přes několikrát prosby se mi nepodařilo prostřednictvím administrativní kanceláře Olšanských hřbitovů na Vinohradské ulici v Praze získat vyjádření, do kterého z oddělení byli pochováni Augustin Zimmermann v roce 1861 a dále, kam bylo v roce 1871 uloženo tělo paní Francisky Zimmermannové, matky nešťastných dětí.

V archivu hl. města Prahy se nenašel spis, který se měl týkat údajně soudní výpovědi z bytu A. Zimmermanna, kterou zmiňují i v dnešní době autoři různých pojednání. Při pečlivém čtení tehdejších článků zjišťujeme, že se psalo o výpovědi z bytu, nikoli o „soudní výpovědi z bytu“. Z tohoto důvodu věřím archivu, že řízení u příslušného c.k. soudu v Praze nikdy neproběhlo. Index soudních jednání z této doby jméno žalovaného neuvádí.

Archivu se nepodařilo, pravděpodobně z důvodu jeho ztráty, najít Seznam žáků, kteří v letech 1860-61 a 1861-62 navštěvovali Německou hlavní školu u sv. Jakuba na Starém Městě. Ze seznamu bychom si ověřili, jak daleko měl z bydliště do školy žáčec Augustin a jaké bydliště uvedli rodiče při jeho zápisu do školy.

Proč k tragédii došlo, se můžeme pouze domnívat. Příčinou mohla být ztráta bydlení, nevydařené manželství, možná, že na otcí spočívala veškerá starost o děti a finanční potíže.

Přicházejí v úvahu i event. psychologické problémy A. Zimmermanna. Je možné i to, že příbuzní s rodinou nekomunikovali a proto ani nepomáhali.

MVDr. Bronislava Svejková

Továrna Rudolfa Gustava Stabenowa na Žižkově

V bezprostředním sousedství železničního viaduktu na rozhraní Žižkova a Karlína, v ulici Husitské č. 24, sídlí divadlo pro tanec - Divadlo Ponec.

Nikdo by nevěřil tomu, že v prostorách, kde dnes kvetou múzy, zněly dříve rány kovářských kladiv, hučely obráběcí stroje a z bran budovy vyjížděly vozy s výrobky ze železa, mědi a mosazi.

Podívejme se tedy do historie a osudů této budovy:

Psal se rok 1845, kdy o Velikonocích ukončil Rudolf Gustav Stabenow svá učednická léta a byl v Berlíně prohlášen za kovářského tovaryše. Zároveň mu bylo povoleno kouření tabáku. K tomu však novopečený tovaryš přiznává, že kouření zkoušel již předtím, vždy však z opatrnosti, aby předešel trestu, tajně. V tu dobu jak uvádí ve svých pamětech, bylo kouření v ulicích Berlína pod pokutou policejně zakázáno. Poté, kdy mu bylo jako tovaryši kouření povoleno, porušil tento zákaz kouření na veřejnosti a byl proto žandárem předveden k výslechu na policejní komisařství. Pro nás dnes něco nepředstavitelného.

Po absolvování vojenské služby se vydal do světa na vandr, vybaven tehdejší pasem "vandrovni knížkou", aby, jak uvádí v pamětech, poznal svět a zdokonalil se v řemesle. Tak se dostal přes Halle, Lipsko, Drážďany a Pirnu do Čech a dále přes Teplice, Lovosice, Litoměřice do Prahy. To ještě netušil, že se Praha stane později jeho domovem. Cesta pokračovala přes Čáslav, Kutnou Horu, Jihlavu do Brna a Vidně a dále přes tehdejší Pressburg (Bratislava) do Maďarska. Na své cestě za poznáním světa zažil i události revolučních let 1848 a prožíval válečné útrapy, aby se pak až z hranic s Tureckem vracel zpět. V roce 1852 definitivně zakotvil v Praze, kde našel práci v továrně F. Ringhoffer. Byla to „gründerská“ - zakladatelská doba, kdy v tehdejší Rakousku vznikaly cukrovary a lihovary, a zařízení pro tyto fabriky vyráběla též „Ringhofferka“.

R. G. Stabenow, už jako zkušený odborník, se podílel na montážích, mimo jiné i ve vznikajícím lihovaru hraběte Auerspergra v Zelené Hoře u Nepomuku a cukrovarů v různých městech i v Uhrách. Po návratu do Prahy se stal dílovedoucím a později dokonce tichým třetinovým společníkem u Wilhelma Ringhoffera.

V roce 1858 se při cestě do Uher zasnoubil v Brně, ve svých 33 letech se sestrou svého přítele Krackhardta, Margaretou a v květnu 1859 se konala svatba. Manželství bylo velmi zdařilé a jeho Margareta se stala nejen dobrou manželkou a matkou, ale také rádkyní při dalším podnikání. Jelikož kolem roku 1860 dochází ke změnám ve firmě Ringhoffer, vzniká firma bratru Ringhofferových, vystupuje R. G. Stabenow ze společenství a s vyplaceným podílem ve výši 12 000 zlatých, doplněným rodinnou půjčkou, zakládá vlastní výrobu kovového zboží v Zahradní ulici (později Smečky) na Novém Městě.

Firmě se dařilo a prostory již nepostačovaly. V roce 1887 byla proto zahájena stavba nové tovární budovy na Žižkově (Míranka), v tehdejší Husově ulici 24. Zde byla brzy zahájena výroba plechů, rour a dalších výrobků. Později byl původní sortiment kovových výrobků rozšířen i o výrobu elektrických akumulátorů a distribucí ve Vídni byl pověřen syn zakladatele, Rudolf Wilhelm Stabenow. Ten se zde stal mimo jiné

i jedním z majitelů automobilu Phoenix firmy Daimler (nyní Mercedes), kterých bylo vyrobeno pouze 163 kusů. Byl to první sériově vyráběný vůz v historii a s ním vykonal majitel v únoru 1900 na tu dobu odvážnou cestu z Cannstadtu (místo vzniku továrny Daimler) až do Nizzy.

A jaký byl další osud továrny Stabenow na Žižkově?

Jelikož i zdejší prostory přestaly vyhovovat zvýšeným požadavkům trhu, rozhodlo vedení továrny Stabenow o výstavbě nové továrny mimo Prahu - v Čelákovících. V roce 1905 zakladatel firmy zemřel, avšak projekt byl dokončen a již v roce 1906 zde byla zahájena výroba, mimo jiné i bežešvých rour tzv. „mannesmanek“.

R.G. Stabenow, stejně tak i jeho syn, jsou pohřbeni v rodinné hrobce na evangelickém hřbitově ve Strašnicích (naproti krematoriu). Zde je pohřben i známý pražský podnikatel Gröbe (zakladatel Grěbovky).

Po přestěhování továrny do Čelákovic si budovu pronajal průkopník české kinematografie František Ponec (3. 4. 1869-3. 4. 1946), který v ní 3. září 1910 otevřel svůj Poncův Royal Bioskop, třetí stálý žižkovský biograf. Pro spory s žižkovskou obcí však v lednu 1921 F. Ponec odešel a název kina byl v dubnu 1929 změněn na Městské bio Žižkov. Teprve po smrti Františka Ponce v dubnu 1946 byl kinu vrácen původní název Ponec, který převzalo i současné taneční divadlo. A na závěr zajímavost z pamětí R. G. Stabenowa: jeho předkové pocházeli z Ruska, odkud byli vyhnáni pro údajné spiknutí proti caru Petru I. Velikému (1672-1725. Vládl od r. 1689.).

*Na základě materiálů z rodinného archivu zpracoval:
Ing. Hanuš Stabenow,
pravnuke zakladatele firmy*

Ivan Medek: Děkuji, mám se výborně!

...V roce 1929 - mně byly čtyři, Mikulášovi tři - jsme se z Letné odstěhovali na úpatí Vítkova do vojenského muzea, kterému se říkalo Památník národního osvobození nebo Památník osvobození - ten název se časem změnil. Otec byl ředitelem Památníku a dostal tam služební byt. Hned po návratu z legií ho Masaryk jmeno-

val správcem legionářských památek. Muzeum bylo původně v Trojském zámku, pak se přestěhovalo do nové budovy na Žižkově. Tam jsme bydleli do roku 1939.

Tam jsme se z malých kluků stali kluky většími. Tam jsme začali chodit do školy. Školní léta byla rozhodující pro celé naše klukovství. Ačkoli jsme byli Žižkováci, do školy jsme chodili v sousedním Karlíně, protože na Cyrilometodějské náměstí bylo možné dojít jednou

še, aniž bychom museli přecházet nějakou křižovátku. Šli jsme pořád po straně žižkovského kopce. Cestou se k nám samozřejmě připojovali spolužáci a s těmi jsme si vyprávěli a vymýšleli různé nesmysly. Spolužák Bašta mě naučil první písničku, dost sprostou, dodnes si ji pamatuji, ale citovat ji nebudu; tehdy se mi některá slova vyslovovala snadněji než dnes. Ne proto, že byla jiná doba, já jsem byl jiný - bylo mi sedm. Všechno bylo moc hezké a spolužáci skvělí. Nahoře na průčelí školy bylo napsáno „Pojď sem, synu, uče se moudrým býti“. Citát z Komenského. Byla to škola chlapecká, jenže chlapců ochotných býti moudrými tam bylo málo, většinou to byli

takoví karlínští gauneři. Bylo tam sice pár velice slušných, nóbl hochů - ale my dva jsme k nim rozhodně nepatřili. Taky jsme kamarádili s nejzajímavějšími kluky, což byli většinou ti nejhorší, všelijak zvláštní. Výhodou bylo, že jsme měli kamarády společné, protože moji spolužáci propadali do nižší, Mikulášovy třídy. Vzpomínám na ně

s láskou a téměř se závislými. Na rozdíl od nás, kteří jsme přece jen nemohli tak strašně blbnout, měli oni daleko větší svobodu.

Měl jsem spolužáka Krčmáře, který v páté obecně praštil učitelku penálem do hlavy, když ho kárala, protože jemu bylo už patnáct a v důsledku toho dál chodit do školy nemusel. Všechno mu bylo jedno. Kripnerův tatínek nám zase dělal kovové praky, strašně silné,

a my jsme si kupovali hranaté gumičky, které se ještě splétaly, takže to byly příšerné nástroje, a bojovaly jsme s Žižkováky. Karlín válčil s Žižkovem, jako třeba Smíchov bojoval s Košířemi - vždycky tomu tak bylo. My dva jsme se bili pocho-pitelně na straně Karlínáku. Dokonce jsme proti Žižkovákům založili spolek a já jsem ve svých osmi nebo devíti letech považoval za potřebné vyrobit pro tento spolek razítko. Udělali jsme je z brambory. (Říkám si, jak je možné, že v tak raném věku byly už ve mně prvky čehosi úřednického, organiza-torského. A přitom mě úřadování nikdy v životě nebavilo a nikdy jsem úředníkem v pravém slova smyslu nebyl. Mnohem

později, koncem války, jsme se skupinou, v níž byli výtvarníci a hudebníci dnes známých jmen, například dirigent Václav Neumann, založili Spolek pro moderní umění - a taky jsme si hned nechali zhotovit razítko.)

Vzpomínám si na celou řadu případů, kdy jsme se špatně učili a učitelé nebo učitelky posílali domů vzkazy, abychom víc pracovali. Nebo konkrétní výzvy: „Vážená paní Medková, prosím Vás, pošlete své chlapce k holiči. Už se na ně nemůžeme dívat.“ Naši si toho vůbec nevšimli, ale my jsme skutečně byli zarostlí jako divoši. Jednou jsme přinesli vzkaz od ředitele, jmenoval se Lev. Na papírku pro tatínka bylo napsáno: „Vážený pane generále, oba Vaši synové se přáteli s nejhoršími vyvrheli z celé školy. Dělal tak ostudu nejen sobě, ale i Vám a celé Vaší rodině.“ Tátu jsme zastihli ráno, seděl u stolu a pil Alkaseltzer: „Co máte, kluci?“ My jsme řekli: „Tady neseme od ředitele papírek.“ Táta si to přečetl a zeptal se: „Jak se ten ředitel jmenuje?“ „On se jmenuje Lev.“ Táta si to znovu přečetl a povídá: „Lev? A je to sociální demokrat?“ „To my nevíme.“ Takoví pitomí chlapečkové nemohli vůbec tušit, co znamená sociální demokrat. To slovo jsme slyšeli poprvé. A tatínek řekl: „Jak to tak čtu, je to sociální demokrat.“ Bylo to jeho naprosto zásadní přesvědčení. Papírek roztrhal a řekl: „Vyřídíte tomu vašemu řediteli, že

není lev, ale vul.“ (Mnohokrát jsem si na to vzpomněl a musím říct, že to absolutně neovlivnilo můj vztah k sociální demokracii, ten je založený na něčem jiném.)

Naše dětství v Památníku bylo poznamenáno především mimořádnou osobní svobodou. Byl tam Vyasfaltovaný dvo-rek, kde byly uskladněny různé věci, třeba dvoukolák s železnými koly. Do něho jsme se zapráhli jako koně a zpívali: „Dej kobyílám ovsa...“ Víc jsme z té písničky neznali. Hráli jsme tam fotbal, Mikuláš vyráběl karbidové bomby, v tom byl mistr, ozývaly se tam strašlivé výbuchy. Naše počínání budilo samozřejmě nelibost legionářů, kteří v Památníku pracovali. Zabývali se především archivem, potřebovali ke své práci klid. Ustavičně nás volali, ať toho necháme, ale to nás ani nenapadlo. A když jsme přelezli zeď, ocitli jsme se v žižkovském parku, prozkoumávali svahy Vítkova a plašili milence.

Když jsme se jednou zase vraceli přes zeď, padli jsme do rukou strážníkovi. Ptal se nás, kam to lezeme. My jsme mu vysvětlovali, že jdeme domů. Nevěřil, že tam bydlíme, ani jak se jmenujeme, a málem nám dal každému facku. Myslel si, že děláme naschvál ostudu známému představiteli Československých legií.

(Úryvek z rozhovoru, jehož autorem je Ivan Binar.

Vydalo nakladatelství Torst v roce 2005)

Ivan Medek, narodil se 3. 7. 1925 v Praze, v rodině generála Československých legií Rudolfa Medka. Maminka byla dcerou malíře Antonína Slavíčka, bratr Mikuláš rovněž malířem.

Ivan Medek vystudoval akademické gymnázium a konzervatoř v Praze. V letech 1945-1948 psal hudební kritiky, 1946-1970 pracoval jako hudební organizátor (Český komorní orchestr, Česká filharmonie, Pražské kulturní středisko, Pražské jaro). V 60. letech působí též jako hudební publicista v Čs. rozhlasu a Čs. televizi. V letech 1970-1977 pracoval v Supraphonu. Patřil k prvním signatářům Charty 77 a v r. 178 k zakládajícím

členům VONS. Po podpisu Charty byl propuštěn ze zaměstnání, pracoval jako sanitář a myč nádobí. V srpnu 98 odešel pod tlakem stupňující se perzekuce do exilu v Rakousku. Působil jako poradce pro čs. uprchlíky v táboře v Traiskirchen. V letech 1978-1993 byl stálým spolupracovníkem Hlasu Ameriky ve Vídni a spolupracoval též se Svobodnou Evropou, BBC, Rádiem Vatikán a Deutschlandfunkem. V letech 1980-1990 dodával zprávy a dokumenty o situaci v Československu více než sedmdesáti exilovým a mezinárodním institucím, archivům, univerzitám. 1990-1992 působil jako poradce ministra kultury ČR, v r. 1992 byl předsedou Federální rady pro rozhlasové a televizní vysílání. V letech 1993-1996 pracoval jako ředitel odboru vnitřní politiky Kanceláře prezidenta republiky, 1996-1998 byl vedoucím této kanceláře. Nakladatelství Vyšehrad vydalo v r. 2003 výbor z jeho rozhlasových komentářů pro stanici Classic FM z let 2000-2002 pod názvem *Jak to vidím* (s předmlouvou Pavla Tigrida).

Po kom je pojmenovaná ulice Baranova

Odpověď nám dává paní Milena Janoušková, v roce 1985 předsedkyně obvodní mírové rady ve Zpravodaji ONV 3 čís. 4/1985. Stručná data říkají:

„Stručná data říkají, že se Karel Baran narodil 10. července 1899, byl zatčen 26. 2. 1940 a umučen v Mauthausenu 28. října 1941. Žil s rodinou na Žižkově v nynější Radhoštské ulici č. 20, dceři Vlastě bylo na počátku okupace necelých 14 let a mladší dceři Elly bylo sedm. O rok později zatkl gestapo jak Kurta Barana, tak i jeho ženu Marii Baranovou. Kurt Baran pracoval ve stranickém aparátu od r. 1924 v Brně a od r. 1928 v ústředí strany KSČ v Praze. Pro své neobyčejné organizační schopnosti řídil na počátku třicátých let administraci Rudého práva. Po rozpuštění strany v r. 1938 patřil mezi nejužší aktiv ÚV KSČ a pracoval s J. Peštukou v technickém aparátu, který byl součástí ústřední řídicí pětky. Kurt Baran byl zatčen společně se svojí ženou Marií Baranovou, které byla prokázána odbojová činnost v rámci okresní organizace KSČ na Žižkově. Kurt Baran sice v okresní žižkovské organizaci nepracoval, ale protože byl znám jako předmnichovský stranický funkcionář, byl společně se svojí ženou zatčen 26. 2. 1940. To, že byl Kurt Baran spolupracovníkem prvního stranického vedení, se gestapo dovědělo až o rok později. Nejdříve byl poslán do Terezína, do Dachau, pak zpět na výslechy do Prahy a poté v září 1941 do Mauthausenu, kde byl 28. 10. 1941 umučen.

Na Kurta Barana vzpomínají spoluvězňové, kteří s ním byli ve čtyřicátém roce v Malé pevnosti v Terezíně, jak svým klidem a různými nápady mnohdy zabránil týraní vězňů, jak mistrně organizoval práci na úpravě části nádvoří, pro kterou byl vybrán coby

inženýr pozemních staveb - i když jím nebyl a jak s vtípem dovedl před očima gestapáku tuto „stavbu“ prodlužovat a prodražit

Vlasta Baranová byla dcera Kurta Barana. Narodila se 16. června 1925 v Brně a v době, kdy přišlo oznámení o otcově smrti, jí bylo něco přes 16 let. Protože byla míšenkou I. stupně, musela přerušit studium na gymnáziu na Čapajevově náměstí (dnešní Lobkowicovo), kde je její jméno uvedeno na pamětní desce mezi oběťmi fašismu - žáky této školy. Od roku 1942 pracovala ve veřejné písařně v jedné pasáži na Václavském náměstí a v té době udělala první krok k odbojovému hnutí. Obstarala občanskou legitimaci pro ilegálně žijícího člověka. Pak se podílela na výrobě nálepek - malých ilegálních letádků. Z knih, které před gestapem schovali, nosila svým mladým přátelům pokrokovou literaturu a pomáhala lidem, kteří žili ilegálně. V roce 1943 se stala členkou skupiny Přehledy, která se ustavila z různých skupin mládeže. Nezůstalo jen u letádků. V roce 1944 začali její členové vyrábět i zápalné nálože. Gestapo se však dostalo na stopu také skupině Přehledy a tak byla Vlasta Baranová 23. srpna 1944 zatčena. Následovala Pankrác, Malá pevnost v Terezíně, Osvětim, Bergen-Belsen, kde zemřela 14. listopadu 1944 na zápal plic. Bylo jí 19 let.

Její matka Marie Baranová se vrátila z vězení po osvobození a zemřela v roce 1982. Ze čtyřčlenné rodiny zbyla dcera Lilly. Marie Baranová zemřela 18. srpna 1982 ve věku 77 let.“

K článku paní dr. M. Janouškové přidávám vzpomínku ing. Karla Chvojky:

„Vlastu Baranovou jsem poznal ve stejné třídě na gymnáziu na Lobkowicově náměstí (za války..., pak Čapajevovo a nyní znovu Lobkowicovo), kam jsem přišel z francouzského gymnázia, které Němci zavřeli. Vlasta se mi líbila. Měla krásné vlasy a hluboké temné, upřímné oči. V té době měla už oba rodiče v koncentracích. Vlastu a její o hodně mladší sestru vychovávala babička. Sestra Elly byla o hodně mladší, než Vlasta. Bydlely v domě s balkony do ulice Radhoštská, asi ve 4. patře. Vzpomínám si na její výkres „cvičení na koze“, kdy nakreslila kozu s rohama a malé postavičky dětí cvičících na ní. Styk s Vlastou byl přerušen tím, že nesměla pokračovat ve studiu na gymnáziu, už jsme mohli jen s hrůzou sledovat její další osud. Až po válce jsem se setkal s její matkou Marií Baranovou, která se vrátila z koncentračního tábora. Zemřela v roce 1982. Už jen fotografie, kterou opatruji, mi připomíná krásnou a statečnou dívku.“

*Vzpomínku zapsala A. Chvojková,
informace vyhledala J. Polanecká*

Informace pro členy KPŽ

Ohlédnutí zpět

Už třetí rok sídlíme v Blahoslavově ul. č. 2. S vděčností vzpomínáme na ty, kteří nám pomohli překonat těžké období kolem stěhování. Od roku 2004 jsme již v novém prostředí zdomácněli, zvykli si na někdy těsné prostory. Už na novém místě v r. 2004 jsme přijali 9 nových členů (několik dalších v době pozdější), bohužel čtyři z nich z různých důvodů brzy ukončili členství. Zato pět žen z roku 2004 zůstalo a staly se kmenovými členkami klubové činnosti. Jsou to: paní Jitka Janotková, MVDr. Bronislava Svejtková, Alenka Petráková, ing. Růžena Čejková a Jarmila Hlavničková. Děkujeme jim za jejich nezištnou práci pro klub.

V období po volbách a z nich vyplývajících změnách na Radnici stal se vedoucím odboru kultury mgr. Martin Benda, s nímž jsme se zatím sešli na společné (seznamovací) schůzce neziskových organizací. Pani Milena Kozumplíková, která byla naší činnosti v minulých letech příznivě nakloněna, se stala starostkou Městské části Praha 3. Je to pro nás milé konstatování, ke kultuře i ke KPŽ měla vždy osobní vztah. Věříme, že stejně dobrá spolupráce bude i s panem Mgr. Bendou a také s panem Jaroslavem Brabcem, vedoucím kulturního odboru v Praze 3, který je neodmyslitelným spolupracovníkem našeho klubu.

V tomto krátkém pololetním hodnocení nemůžeme zapomenout ani na našeho člena - pana Kallistu, který jako revizor sleduje pečlivě naše hospodaření a uvádí ho na správnou míru. Stará se o naši techniku, technické spojení, zajišťuje také psaní a tisk různých materiálů. Jen dlouholetí členové mohou posoudit, jak KPŽ za roky své existence pokročil. Patrně jsou rozdíly mezi obdobími minulých let, poznamenaných nepřetržitým bojem o existenci, kdy naše klubové místnosti „zdobila“ změť sklepního potrubí a současnými krásným prostředím klubu s potřebným vybavením. Ale co je nejdůležitější – při otevření skříní archivu jsou vidět výsledky práce několika let.

Předsedkyně KPŽ Jiřina Polanecká

S radostí přivítáme léto, sluníčko, dobrou pohodu a zdraví!

To Vám všem pro letní prázdniny

přeje

výbor Klubu přátel Žižkova

Sejdeme se na začátku září.

V červenci a srpnu nebude program,

ale každé úterý bude klub otevřený,

po telefonické domluvě lze klub navštívit i v jiný den.

Tel. 222 714 180, 731 288 425

Žižkovské listy, občasník Klubu přátel Žižkova. ČÍSLO 34.
Sestavila Jiřina Polanecká. Redakčně upravila Ivana Jenišťová.
Grafická úprava Denisa Halašová. Pro vlastní potřebu vydal
v červnu 2007 KPŽ, Blahoslavova 2, 130 00 Praha 3, tel. 222 714 180

